

Szerkesztőségi iroda:
Nagybecskerek Zápolya-
utca 1., hová a lap szel-
lemi részét illető min-
den közlemény intézendő.

Kiadóhivatal:
Pleitz Fer. Pál könyv-
nyomdája Nagybecske-
rek, Zápolya-u. 1., hová
a hirdetések, előfizetések
és a lap szétküldésére
vonatkozó felszólalások
intézendők. Telefon 21.

TORONTÁL

POLITIKAI NAPILAP.

Főszerkesztő: dr. Brájjer Lajos.

Felelős szerkesztő: Somfai János.

Előfizetési árak:
Egész évre — 24 K
Félévre — 12 K
Negyedévre — 6 K
Egyes szám ára 8 fillér.

Hirdetéseket
a kiadóhivatal vesz föl.
Azonkívül az összes hir-
::: detési irodák. :::

Megjelenik vasár- és
ünnepnapok kivételével
mindennap d. u. 5 órakor

Nagybecskerek, 1913.

XLII. évfolyam, 295. szám.

Szerda, december 24.

Bismark elvei.

Irta: dr. Czirbusz Géza egyetemi tanár.

— dec. 24.

Bismark a múlt század másik felének vezető egyénisége. Gondolatait, mondásait most tette közzé Hoffmann Ármin a Hamburger Nachrichten, Bismark kedves lapjának egykori szerkesztője. E nagy ember kijelentéseiből mindenki tanulhat, még az is, kit politika csak geográfiai szempontból érdekel, mert oly igazságokat mond e nagy elme, amelyeket geográfus is értékesíthet, nem is szólva politikusról ex professione, államférfiságra vágyó publicistáról, képviselőről, kik bőséges anyagot találnak e könyvben vezéreikre, felszólalásai felkészítésére és tartalmasságuk fokozására, mivelhogy a nagy ember hazája szűkebb határain kívül is nagy marad.

„A politikát nem lehet megtanulni. Arra születni kell. Compendiumok megtanulásából még senki sem lett politikus“. Ez szól főleg az üzleti és sörházi politikusoknak, de azoknak is, kik minden rátermettség nélkül Lehar bádogsmester példájára szintén ki akarják részüket venni a közügyek és ország dolgainak igazgatásából.

A sutor ne ultra crepitam: „Schuster, bleib bei deinem Leisten“ ismert közmondásnak a bismarki kijelentés csak előkelőbb koncepiálása. De épp ezzel nyer értelmet a közmondás.

Machiavelli ismert elvére az eszközök scrupulositás nélküli megválogatására nézve azt mondja Bismark: „Ha ki lehet kerülni, ki kell azt kerülni, de ha ezt hasznossági tekintetek parancsolják, bele kell menni. Sohase tudtam, kell-e viselnem há-

borut Ausztriával, Dániával és Franciaországgal? De ez a 3 háború volt a hasznos hozó eljárás. Ezért kellett rászánnom magam. Mástkülönbön meg nem csinálom a német egységet“.

Ez Andrassy eljárását igazolja, ki egész Magyarország harsogó hírlapi lár-mája ellenére bevonult Boszniába. S miként a szövetségesek háboruja s Törökország bukása beigazolták, jól tette, hogy az osztrák-magyar monarchiának pozíciót szerzett a Balkán adriai partján, mert most 600 kilométernyi vonalban indulhat a kettős monarchia a tengeri hatalmasság megvalósításának nehéz, de sokat ígérő és mellőzhetetlen terére.

„Minden országot azokkal az erővel kell fentartani, melyek politikai rangra emelték“. Ezt Tisza István úgy fejezte ki, hogy nem lehet egy országot másképp kormányozni, mint geográfiai és történelmi magáhozottságainak alapján. A politikai galoppozások ugrások a sötétbe, mondá Tisza — épp oly veszedelmesek a politika egészségtanában, mint egyáltalában minden szertelenkedés, mivel sem a politikában, sem a természetben nincsen ugrás, hanem kialakulás és a történelmileg meglevőt „das geschichtlich Gewordene muss man halten“, a történelmileg kialakultat kell megtartanunk, hogy a haladás útján tovább mehessünk.

„Óvakodni kell a finessektől, nagyuri szeszélyektől, fejedelmi kilengésektől és hiábavaló provokációktól, miként III. Napoleon tette, főleg attól, hogy, mint sokan tették, külső bajok és kalandok fölélesztésével (Miksa herceg beugratása a mexikói trónra) eltereljék a figyelmet a belső bajoktól. Azokkal szembe kell szállni s orvosolni kell azokat. Sem kiesinyelni, sem

elodázni nem szabad a felmerülő akadályokat...“

„Az önmérséklet nemcsak a művészetben (Göthe), hanem a politikában is minden siker kulcsa“. El ne bizakodjék soha az államférfiu, ne veszítse el higgadt ítélletét és józan esztét, bármily sikerekkel ruhazza is fel a szerencse vállalkozásait. Ilyen mérsékletet tanusított a diadalmas bolgár hadsereg, midőn Gallipoli meghódítása után könnyű szerrel elfoglalhatta volna Konstantinápolyt, de akkor hűtlen barátai még jobban megkoppasztották volna. Bismark Ausztria legyőzése után szövetségre lépett vele s megcsinálta a hármasszövetséget, a középeurópai blokkot, mely évtizedeken át megőrizte Európa békéjét s megtartotta az osztrák-magyar monarchiát geográfiai és hatalmi kereteiben.

„Legveszedelmesebbek az expansionisták és nationalisták“. A superlativus fejek a politikában napoleoni erő s a nemzeti felkészültség és teljesítő képesség figyelembe nem vétele mellett. Erre sajnos, elég példát szolgáltat Magyarország és más népek története. A leonidási hősöknek egyszer sikerülhetett az önfeláldozásunk, de sem Themistocles nem ismételte a daeos ellenállást, sem a port-arthuri japán hősök nem riszkiznának másodszor egy 10 napig tartó csatát Mukden mellett.

„Egész életemben mások pénzével (érti a nemzet pénzét) játszottam, de mivel becsület van szivemben, sohasem kockáztattam a más pénzét és felelősséget vállaltam tetteimért“. Az is jellemző, amit a sokszor gunyolt isteni gondviselésről mond, amiért én is kikaptam tanulatlan bíráloimtól, hogy a nemzetek sorsát nem

Az én fenyűfám.

Azon a tenyéryni kis homokon, amit néhány év óta füvel-fával beplántáltak, szeretettel ápolgattam egy kis fenyűfát. Virtust találtam benne, hogy a Tátrának e zöld esemetéjét nagyra növesszem. És amint zöldtűskés ágacska ki-kibontakoztak és gombkoronája kipattogott, édes iluziója a fenyűillatnak borongott kis kerteskémbe. A havasok e kedves gyermeke talán érezte is azt a gyöngéd szeretetet, melylyel körülfojtuk. Jól találta magát a homokban. Fejlődött és erősödött. Igazán örömről volt benne. Gyönyörűség volt nézni, mikor zöld tői között ott reszketett a harmat, vagy rajta csillogott a nyári felhő langyos könyűje.

Karcsun, egyenesen, büszkén nyult fölfelé az apróbb eserjék és bokrok közül és én igazán már ábrándozni kezdtem róla, milyen szép lesz majd a villa előtti kis kert szegélyén büszkélkedő fenyű.

Sorsa az már az ábrándnak, hogy szétfoszoljék.

És szétfoszlott ábrándként hevert lábaimnál egy téli reggelen — rövid idővel a karácsonyi ünnepek után — az én dédelgetett fenyűfámnak forgácsokban szétszakadt töve. A szép, sudár fenyűfának vége volt. Eltűnt. A hőmezőből nem látzott ki más, csak a fehér tönk. Valaki kegyetlen kézzel csavarta vagy faragta le az én zöld kedvencemet. Úgy éreztem, hogy e gonosz tett a gyilkossággal egyenrangú. Vagy nem gyilkosság-e kioltani egy ilyen fiatal életet? Sirni tudtam volna, mint egy szeretett halott fölött.

És amint ott busulva vizsgálgattam az én kis fenyűfámnak csonka maradványát, rám köszönt a szomszédom, a doktor.

— Jó reggelt szomszéd, mi hasznosat mivel?

— Egy halottat siratok.

— No-no, miféle halottat?

— Valami nyomorult kivágta az én kis fenyűfámat.

— Vagy úgy! Most már értem.

Bejött hozzám és fölvezetett a verandára. Itt aztán közel hajolt hozzám — szokása már neki, hogy minden esékélyiséget aféle bizalmassággal sug meg — és így szólt:

— Maga aféle iróember. Akarja, hogy mondjak egy kis történetkét, melyet azután meg is írhat.

Nem értettem, hová céloz, de rámondtam:

— Szívesen fogadom.

— No hát, szomszéd, egyszerű kis történet, de különös benne az igazságszolgáltatás.

— Ugy?

— Igen bizony. Hát szomszéd uram halottat sirat? Én is egy kis halottól jövök.

— Itt falun?

— Igen, a szomszédban a Puskásék vincellérjének halt meg egy kis leánya.

— A kis Pörzse?

— Az, az, az, — szerencsétlenségnek

Olcsó gyári árak.

Részletfizetésre is

Zongora és harmonium

— elsőrendű gyártmányokból —

nagy raktárt tartok, mely vételkényszer nélkül bármikor megtekinthető.

Előnyös zongorabérlét. A zongora hosszabb bérlét után olcsó árban átvehető.

Hangolást és javítást lelkiismeretesen eszközölök.

Genhardt Antal legnagyobb délvidéki hangszerkészítő és zongora műterme
Nagybecskerek, Hunyadi-[fő]-utca. Telefonszám 246.

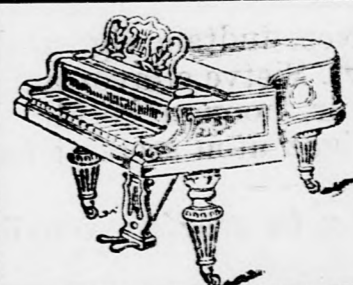
Telefonszám 246

980-20.9

Telefonszám 246.

Olcsó gyári árak.

Részletfizetésre is.

HIREK.

természeti okokból magyarázom, hanem az isteni gondviselés számlájára írom. Bismark Poroszország kormányzásáról ezeket mondta:

„Azon fáradoztam mindig, hogy Poroszországot úgy vezessem, ahogy az ország sajátossága (Eigenart), történelmi fejlődése, az isteni gondviselés céljai értelmében (Wie es in der Absicht der göttlichen Vorsehung zu liegen schien) kívánatosnak látszott.“ A történelmi materializmust vitató és semmiféle túlvilági létezésben nem hívó emberek e mondásban a malasztosság köpönyegébe burkolt abszolutizmust láttak és hangos kacajra fakadtak minduntalan az Isten beavatkozásának emlegetésére, — de szem előtt tévesztették, hogy Bismark ismerte népét, vallásos bensőségét s midőn merészen odakiáltotta Oroszország fenyegetésére, hogy Isteneq kívül mástól nem fél Európában, nemcsak önbizalmat, hanem kitartó lelkesedést gerjesztett népében. Ez is valami. Végtére célt kell érnie az okos államférfiúnak.

A politikai következetlenségre ezeket mondotta: „Ha ellenfeleim szememre vetik, hogy következtelen vagyok, akkor csak tehetségtelenségükről tesznek tanubizonyosságot, azt vélvén, hogy egy országot örökön-örökké csak egy recept szerint lehet és kell kormányozni. Idők és körülmények folyton változnak. Ezekhez kell szabni a politikát. Csak az ökor következetes“.

A gyarmatpolitikája miatt összetűzött II. Vilmosmal, ki a flotta és hajópark kiépítését sürgette, mire Bismark így felelt: „Az ország csak akkor foglaljon gyarmatokat, ha anyagilag azokra okvetlen szüksége van. Botor eljárás, hogy nemzeti hiúságból, vagy a fejedelmi kegy hájászatából kockára tegyük a birodalom sorsát régibb és erősebb tengeri államok provokálásával“. Itt élesebben látott Vilmos császár. Gyarmatok nélkül — ámbár állítólag ráfizet Németország — sohasem születik meg a német flotta, pedig nélküle azonnal összemorzsolta volna az irigy Anglia gazdasági versenytársát.

esett áldozatul. Karácsony szent estéjén. A karácsonyfán még égtek az apró viaszgyertyák és a szülők magukra hagyták benn a gyereket. Hogy történt, hogy nem, szegénykének lángot fogott a ruhája és nagyon súlyos égési sebeket szenvedett. A szülők bizony már későn vették észre. A gyermek négy napig kinlódott és ma reggel meghalt.

— Szegény?

— És tudja, hogy milyen összefüggésben áll ez az ön kis fenyűfájával?

— Nem is sejtem.

— Majd elmondom. Mikor most a vincellérektől távozni akartam, a szegény, szerencsétlen anya zokogva tördelte kezét és egyre csak azt hajtogatta: „Tudtam, hogy baj lesz! Tudtam, hogy baj lesz.“

— Tudta, tudta, hát honnan tudta?

Kérdésemre elhallgatott és gyanusan nézett az urára.

Sejtettem, hogy itt valami titok lapang.

Aztán megszólalt:

— Az a karácsonyfa, az a fenyűfa nem igaz uton került hozzánk. Ugy hozta a szomszédkertből. Mindjárt mondtam neki, a ilyen karácsonyfa nem hozhat szerencsét.

Nem tudtam vigasztalni szegény asszonyt. Sietve eltávoztam. Sejté már, szomszéd ur, honnan került hozzánk az a nem igaz uton szerzett karácsonyfa?

Az én szegény fenyűfám volt.

Hevesi József.

Ragyognak a fenyők.

— Karácsony estéjén. —

Nagybeeskerek, dec. 24.

Ma estére diszbe öltöznek az egyszerű, pompátlan fenyőgalyak. Mély sötétzöld tülevelek, amelyek a hegyek alján nagy tömegeikben olyan zord fönsséggel hatnak ránk, ma estére mosolyognak, nevetgélnek s játszi kacérsággal himbálják a sok dísz és éifraságot, amivel az emberkéz egy estére felöltözteti őket.

Zordonan fönsséges sötétjük eltűnik s csupa ragyogást szórnak szét a fényes termekben, az egyszerű szobácskákban. Egyformán bevilágítják a lelkeket és a sziveket s az emberek sóvárogva szívják be a ragyogást, a csillogást, amelyből olyan kevés jut ezen a földön milliónyi embereknek.

Zeng, csilingel a mese a ragyogó fenyőkből s az emberek egy napra, egy estére elringatják magukat a mesék hazug, édes világába, befogják a fülüket, becsukják a szemüket az élet zordonsága előtt s néhány órára tündérvilágot élnek.

Néhány óra, néhány ragyogó fölesilánása a gyertyáknak s azután megint kizökkenünk a mesék világából, a tündéri fényből s belezuhanunk a csillogó magasságból az élet mélységébe, fekete zordonságába...

De ez a néhány óra szépséges, ez a mese gyönyörűsége s olyan jól esik erre a néhány órára elfelejteni mindent a mi valóság, ami szörnyűsége az élet sötét-ségében.

Hallgassuk hát ma este a ragyogó fenyők meséjét...

IDŐJÁRÁS.

4 nagybeeskereki meteorológiai állomás időjárás-jelentése.

December 24.

Barométer súlyed 750.7. Délután 1.38 órakor: Hőmérő 5.0 C°. Hőmérséklet: maximum 23-ikán 4.4 C°, min. ma reggel — 4.0 C°. Csapadék — Felhőzet Cu—St8. Szélirány és erősség SE2. Jólát a következő 24 órára: Változás nem várható.

Jelmagyarázat: A barométer állása a déli leolvastást tünteti fel a helyi magasságra való átszámítás nélkül; 0° C-ra redukálva. Maximum és minimum este 8 óra 38 perctől másnak este 8 óra 38 percig; csapadék reggel 6 óra 38 perctől másnap reggel 6 óra 38 percig; felhőzet Ci = firtősfelhő, Cu = gomolyfelhő, St = rétegesfelhő, Nb = esőfelhő, Ci—St = felhőfátyol, Ci—Cu = báránnyfelhő, Cu—St = réteges gomolyfelhő. Szélirány: N = észak, S = dél, W = nyugat, E = kelet. Felhőzet nagyság: 0 = tiszta ég, 10 = teljesen borult. Szélereősség: 0 = szélcsend, 8 = nagy vihar.

— **Kinevezés.** A király az igazságügy-miniszter előterjesztésére Szabó József nagyikindai törvényszéki albirót törvényszéki bírónak nevezte ki.

A m. kir. vallás- és közoktatási miniszter Góttl Károly nagybeeskereki áll. polgári iskolai tanárt a IX-ik fizetési osztályba kinevezte. Kinevezte továbbá Mészáros Lajos nagyszentmiklósi és Scultéty Szilárd perjamosi polgári iskolai helyettes tanárokat segédtanárokká.

— **Karácsonyi istentiszteletek.** A karácsonyi ünnepek alkalmával az istentiszteletek sorrendje a következő:

A nagybeeskereki róm. kath. plébánia-templomban ma éjjelkor lesz az ugynevezett éjjeli mise.

Csütörtökön reggel 6 órakor pástortmisét tartanak, reggel fél 8 és fél 9 órakor csendes mise lesz szentbeszédekkel, délelőtt 10 órakor német szentbeszéd, utána ünnepélyes zenésmités tartanak. A misén a következő művek adatnak elő: Mise, Pempter Károlytól (Pastoral), Gradualéra: „Bei Bethlehem waren einst Hirten zur Nacht“ Güttler Józseftől, ofertóriumra: „Stille nacht heilig eNacht“,

Führer Róberttől, előadja az egyházi ének- és zenekar.

Pénteken reggel fél 8 és fél 9 órakor csendes misék lesznek szentbeszéddel, utána ünnepi nagymise, mely alkalommal az egyházi zene- és énekkar offertóriumra Mozart „Ave verum Corpus“ című művét adja elő. Délután 3 órakor pedig ünnepi vecsernye.

Szombaton reggel fél 8 órakor csendes mise, utána bormegáldás (Szent János-áldás). Reggel 9 órakor ünnepi mise.

A református templomban Nagybeeskereken karácsony első és második napján tartatik az istentisztelet első napi urvasoraosztással d. e. 10-kor és este 7 órai kezdettel.

— **A belügyminiszter köszönete.** A m. kir. belügyminiszter leiratot intézett Nagybeeskerek város közönségéhez, amelyben az ország árvízszujtotta lakosainak nyújtott segélyösszeg adományozásáért az adakozó közönségnek köszönetét nyilvánítja.

— **Bójt felmentés.** Miután karácsony másodnapja az idén péntekre esik, a nagy ünnepre való tekintettel a csanádi püspök a híveknek a huseledeltől való megtartóztatási törvény alól megadta a dispenzációt, úgy, hogy a hívek ezen pénteki napon huseledellel élhetnek.

— **Kirendelés.** A m. kir. igazságügy-miniszter Káviés István debreczeni kir. törvényszéki betétszerkesztő-írnokot önálló működési körrel való egyidejű felruházás mellett a módosi kir. járásbíróshoz mint telekkönyvi hatósághoz kirendelte.

— **A szabadliceum előadása.** A Torontalmegyei Magyar Közművelődési Egyesület nagybeeskereki szabadliceuma vasárnap, f. évi december hó 28-án az állami felső kereskedelmi és polgári iskola dísztermében előadást tart, amelynek műsora a következő:

I. a) Egyveleg a „Denevér“ operettből. b) „Intermezzo“ a Cavalleria Rusticana-ból. Osztie Béla vezetésével előadja az ifjúsági zenekar.

II. Shakespeare életének a színjátéka. Irta és vetített képek bemutatásával előadja Králik László főgimnáziumi tanár. Az előadás főbb pontjai: Shakespeare ifjúsága és szokása Londonba. — Erzsébet királyné kora. — A színműirodalom és a színházak Shakespeare korában. — Shakespeare londoni élete, színészi és drámaírói működése. — Kiváló Shakespeare-színészek. — Műveinek első kiadása. — Shakespeare utolsó éveit Stratfordban. — A Shakespeare-relikviák és muzeum Stratfordban. — A Shakespeare-kultusz elterjedése és a Bacon-mese keletkezése. — Shakespeare Magyarországon. — Shakespeare apoteozisa. Az előadás d. u. 5 órakor kezdődik. Belépődíj nincs.

— **Az Oltáregylet köréből.** Pénteken, karácsony másodnapján az Oltáregyleti fiók este hat órakor rendes hávi imádási óráját tartja a plébánia-templomban. Mivel ez alkalommal külön meghívó ki nem bocsátatik, a t. választmányt és tagokat ezuton hívja meg az igazgatóság.

— **Villamosvilágítás a nagybeeskereki pályaudvaron.** Ismeretes az a minden kritikán aluli helyzet, amelyben a nagybeeskereki pályaudvar világítás dolgában leledzik. A villamosság korszakában, a városi villammű tőszomszédságában a nagybeeskerek—szegedi helyiérdekű vasut állomása, egy megyei székhely vasuti gőcpontja pislogó, büzös petróleumlámpákkal van világítva. Ennek a lehetetlen helyzetnek most végre nemsokára vége lesz. A Máv. igazgatósága ugyanis aláírta a szerződést a városi villamművel a nagybeeskereki pályaudvar villamosvilágítására vonatkozólag s most a villammű már csak a szegedi üzletvezetőséggel tárgyal a világítási berendezés dolgában s a megállapodások után bevezetik a villamosvilágítást a pályaudvarra, úgy, hogy legközelebb már nem kell szegyenkeznünk az idegen előtt a pályaudvaron a világítás miatt.

vel és magától értetődik, hogy azután, midőn vándorlasi kedvük újból erőt vett rajtuk, a folyón átkelve az ismert vidékről, az ismeretlen felé haladtak addig, míg maguknak a letelepedésre alkalmas helyet nem találtak. Így magyarázható meg azon körülmény, hogy úgy a jablaniczai, mint a butmiri, valamint a tolnamegyei őstelepek a nagy folyóktól távolabb fekszenek, mert a bevándorlás a balpartról történt. Ezen körülmény is világosan emellett szól, hogy Torontálmegye első foglalói tömegesen Erdély felől jöttek.

Ezzel elmondunk mindent, amit az orolyi őstelepről e kereten belül elmondani lehet, remélve, hogy ezzel is Torontálmegye őstörténetének további tudományos kutatásaihoz újabb adatokkal szolgáltunk.

Művészet, irodalom.

Karácsonyi képkiallítás.

Ma volt a vernissage-a annak a képkiallításnak, amelyet Solymosi Márton, az ismert nevű fővárosi műkereskedő rendez Nagybecskerekben 32 kiváló magyar festőnek több mint kétszázötven művéből.

A kiállításról, amely a Korona-szálloda nagytermében van s holnap délelőtt 9 órakor nyílik meg, már az első szempillantásra konstatahatni, hogy itt egy értékben s reprezentációs nevekben egyaránt gazdag s a vidéki művészi életben nagy jelentőségű kiállítás áll előttünk s hogy itt komoly mesterművészeknek komoly kritikát is megbíró művészetéről van szó.

Solymosi Márton gyűjteménye nem is a műkereskedés hatását teszi, hanem mintha egy jószemű műbarát lelkes szeretettel válogatta volna össze, tizenöt-husz neves piktorunk alkotásából mindazt, ami a közönség szeretetéhez is hozzáférhet, ami nemesak művészi problémák megoldását jelenti, hanem amit a képvásárló is értékek ismer el. Itt nem látni a nagy nevekkel való játékot, hanem minden nevet olyan kép alatt látjuk, amelyik jellemző az illető festő egyéniségére.

A kiállítás érdekessége Nyilassy Sándor képei. Ez az őszerejű szegedi festő, kire méltán büszkék a szegediek, legszebb és legjobb képeivel szerepel itt. Színbelen ezek a képek szintén szenzációsan eredetiek és erősek.

Dudits Andor, a magyar művészetnek ez a büszkesége, ki csak a múlt évben nyerte el a kassai dóm részére festendő Rákóczi freskó 100.000 koronás pályadíját, egy szép, vallásos témájú kompozícióval, — Boem Ritta, a legkiválóbb magyar piktorina 11 képpel van a Solymosi tárlatán képviselve. Vastagh György, Vastagh Géza, Edvi Illés Aladár, Lotz Károly, Újváry Ignác muzeális becsű és értékű képekkel vannak képviselve.

Kézi-Kovács hangulatos tájképei, Neogrady Antal örökké vidám, derűs akvarelljei, Juszko Béla szép magyar témájú hortobágyi képei azok, melyek művészet iránt érdeklődő közönségünknek figyelmét leginkább megérdemlik. Jelentős, szép és hangulatos képekkel vannak még képviselve Gergely Imre, Udvarny Géza, Bosznay István és Romek Árpád.

Egészben véve Solymosi Márton mostani kiállítása minden szempontból elismerést érdemel és a műbarátok őszinte érdeklődését méltán fölkeltheti, úgy, hogy magát disziti föl, aki ezekből a képekből egyiket-másikat megszerzi magának, vagy akár most az újév küszöbén újévi ajándékkul másnak is.

A kiállítás holnaptól kezdve négy napig lesz nyitva s megtekintése díjtalan.

Főraktár: Prandell Rezső.

926-10.7

TÁVIRATOK.

A MINISZTERELNÖK ÚJÉVI BESZÉDE.

Budapest, dec. 24. (A „Torontál“ eredeti távirata.) Politikai körökben úgy tudják, hogy Tisza István gróf miniszterelnök az újévi üdvözlés során nagy beszédben fog nyilatkozni a politikai helyzetről s ismertetni fogja a kormány legközelebbi terveit. Beszédében be fogja jelteni a román paktumot, amelyet szintén ismertetni fog. A kormány tervei szerint először lefárgaltatja a sajtójavaslatot, azután pedig a közigazgatás államosításáról és a választókerületek új beosztásáról szóló javaslatok fogják foglalkoztatni a parlamentet.

TÁRGYALÁS A ROMÁNOKKAL.

Budapest, dec. 24. (A „Torontál“ eredeti távirata.) Illetékes forrásból jelentik: Az ellenzéki sajtó nyilván pártpolitikai hangulatkeltés céljából hosszú tudósításokat közöl mindenféle engedményekről, melyeket a románoknak nemzeti érdekeink rovására állítólag adni készül a miniszterelnök. A magyar közvélemény jól teszi, ha ezeknek a rosszindulatu és átlátszó célzatu koholásoknak fel nem ül. Ha Tisza gróf tárgyalásokat folytat a románokkal, úgy ebből még nem következik, hogy feladni készül nemzeti érdekeinket. Sőt határozott tudomásunk szerint erről egyáltalában szó sem lehet, amint hogy eleve kizártnak is kellett venni minden ilyen szándékot mindenkinek, aki Tisza István erős nemzeti érzését ismeri.

AZ OSZTRÁK MINISZTERELNÖK LEMONDÁSA.

Budapest, dec. 24. (A „Torontál“ eredeti távirata.) Prágából sürgönyzik: Az itteni „Union“ című lap mai déli kiadásában Bécsből azt az értesülést közli, hogy Stürgkh gróf osztrák miniszterelnök beadta lemondását a királynak, aki azt el is fogja fogadni. Az említett lap értesülése szerint Stürgkh gróf utóda a miniszterelnöki székben Bienerth báró lesz, aki egy ízben már volt miniszterelnök.

A BOSNYÁK TARTOMÁNGYÜLÉS ÖSSZEHÍVÁSA.

Budapest, dec. 24. (A „Torontál“ eredeti távirata.) A hivatalos lap mai száma közli, hogy a király a bosznia-hercegovinai tartománygyűlést december hó 29-ikére Szerajevóba összehívta.

MUNKÁCSY AMERIKAI KÉPEL.

Budapest, dec. 24. (A „Torontál“ eredeti távirata.) Mint Filadelfiából sürgönyzik, W an a m a k e r János, a milliárdos Wanamaker-család feje, kijelentette, hogy a tulajdonában levő Munkácsy-képeket (Krisztus Pilátus előtt, — Ecce homo stb.), ha a magyar kormány ezirányban óhaját kifejezi, hajlandó a magyar nemzetnek adományozni.

VASUTI SZERENCSETLENSÉG.

Budapest, dec. 24. (A „Torontál“ eredeti távirata.) Mint Makóról sürgönyzik, Mezőhegyes állomásonál egy tehervonat kisiklott. A kisiklás következtében három vasutas: Kollár István, Mohácsi Lajos és Valkai Károly súlyosan megsebesült, sőt Kollár István kórházba szállítása után meg is halt.

AZ ÉRTÉKTŐZSDE.

Budapest, dec. 24. (A „Torontál“ eredeti távirata.) A mai értéktőzsdén a déli zárlatkor a vezető értékek árfolyama a következő volt: Magyar Hitel 839.50, Osztrák Hitel 631.50, Koronajáradék 82.45, Osztrák-Magyar Államvasut 708, Jelzáloghitelbank 435, Leszámitoló Bank 525, Hazai Bank 288.50, Magyar Bank 538.25, Kereskedelmi Bank 3834, Rimamurányi 641.50, Salgótarjáni 731, Általános Kőszénbánya 1005, Vilamos Vasut 631.50, Közúti Vasut 346.25, Adria —.

TŐZSDE.

(Árak 50 kilogrammonként.)

Buza (1914 áprilisra)	11.40
Rozs (1914 áprilisra)	8.65
Zab (1914 áprilisra)	7.46
Tengeri (1914 májusra)	6.60

Az Ön szállítójának

LEHET
ÉRDEKE

mást adni,

Önnek azonban

NEM LEHET
ÉRDEKE

mást elfogadni,

mint ezen védjegyű

valódi

PALMA

kaucsuk

sarkot,

mely kipróbált,

első minőségű

világhírű gyártmány.

Nyílttér.

E rovat alatt közlőtekért nem vállal felelőséget a szerkesztőség.

Meghívó.

A nagybecskereki Oppova—Budzsák negyedbeli háromtagos földbirtokosok gazdasági szövetkezete a helybeli szerb hitközség nagytermében 1913. évi december hó 31-én délelőtt 8 órakor

rendkívüli közgyűlést

tart, melyre a szövetkezeti tagok ezennel meghívottak.

Tárgysorozat:

1. Közgyűlési elnök, szavazatszedők és hitelesítők választása.
2. A titel—nagybecskereki vasút építéséhez szükséges terület átengedése iránti határozathozatal.
3. Indítványok.

Nagybecskerek, 1913 december 23-án.

Szövetkezeti igazgatóság.

Drezdai Gázmotorgyár r.-t.
Ezelőtt Moritz Hille Középmotorság legrégibb és legnagyobb motorgyára
Vezérképviselőt
Kalmár Ernő
gépészmérnök
Budapest, VI., Podmaniczky-u. 4. — Telefon 22-76.

Motorok minden nagyságban.
Benzin-, gáz-, petroleum-, nyersolaj-, földgáz-, Diesel- és szivógázmotorok.

1534—1913. végrh. szám. 1098—1

Árverési hirdetmény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-c. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a nagybecskereki kir. törvényszéknek 1913. évi 18782. számú végzése következtében dr. Winter Lajos nagybecskereki ügyvéd által képviselt Ujvári Adolf javára 2000 kor. s jár. erejéig 1913. évi október hó 27-én foganatosított kielégítési végrehajtás útján le- és felülfoglalt és 3700 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: kukorica, téglák, lovak stb. nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a perlaszi kir. járásbíró-ság 1913. évi V. 784/1. számú végzése folytán 2000 korona tökekötvetelés, ennek 1913. évi október hó 4. napjától járó 6% kamatai, 1/3% váltódíj és eddig összesen 212 korona 56 fillérben bíróság már megállapított költségek erejéig Bótoson községben adások lakásán, majd folytatva a téglagyárnál leendő megtartására 1914. évi január hó 5-ik napjának délelőtti 10 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-c. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1908. évi LXI. t.-c. 20. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Perlaszon, 1913. évi december hó 20. napján.

Szecsó Lajos kir. bir. végrehajtó. 1084—44

Felhívás.

A „Módosi Szerb Gazdasági Takarékpénztár Részvénytársaság” feloszlását kimondó közgyűlési jegyzőkönyv a nagybecskereki kir. törvényszék mint kereskedelmi bíróság 20562/1913. keresk. sz. végzésével tudomásul vétetvén, felhivatnak az érdekelt hitelezők követeléseinek a K. T. 202. §-ában foglalt következmények terhe mellett a jelen felhívás harmadszori közzétételétől számított 6 hónap alatt leendő érvényesítésére.

Módoson, 1913. évi december havában.

Az igazgatóság.

1097—31

Lovrin község előljáróságától.

2187—913. szám. 1095—3.3

Árverési hirdetmény.

Lovrin község előljárósága közhírré teszi, hogy a Lovrin község határában mintegy 6000 holdon gyakorlandó vadászati jogot 1913. évi december hó 27. napján d. e. 9 órakor Lovrin község háza tanácstermében tartandó nyilvános árverésen 6 évi időtartamra haszonbérbe adja.

Az árverési feltételek a hivatalos órák alatt a községi jegyzői irodában tudhatók meg.

Lovrin, 1913. évi december hó 19-én.

Községi előljáróság.

A nagybecskereki kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság.

10423—1913. tkvi sz. 1100—1.1

Árverési hirdetmény kivonat.

Popov Nika felsőttebei lakos végrehajtónak Petrin Velykó végrehajtást szenvedő ellen indított végrehajtási ügyében a telekkönyvi hatóság a végrehajtató kérelmére az 1881. LX. t.-c. 185. §-a értelmében az újabb árverést 240 korona tökekötvetelés és járulékaibehajtása végett a nagybecskereki kir. törvényszék területén levő, Felsőttebe községben fekvő s a felsőttebei 576. sz. tkjvben I. 1., 2. sor., 1070/b. és 5918/4867. hrsz. 385 □-öl beltelek s a rajta épült 555 1/2. sz. ház és 490 □-öl pótkert 879 korona, a felsőttebei 2577 számú tkjvben + 1. sor., 5227, 5228. hrsz. számú 1 hold 200 □-öl szőlő és gyümölcsösből Petrin Velykót megillető felerészre 86 korona kikiáltási árban elrendelte.

Az árverést 1914. évi január hó 5-ik (ötödik) napján délelőtt 11 órakor Felsőttebe község házában fogják megtartani.

Az árverés alá kerülő ingatlanok a kikiáltási áron alul is eladhatók.

Kelt Nagybecskereken, a kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóságnál 1913. évi november hó 21. napján.

Gojdits Miklós s. k.,
kir. törvényszéki jegyző.

Eisenbarth János

:: Nagybecskerek, Hunyadi-utca ::

Ajánlja nagy raktárát um.: férfi-, női- és gyermek-cipőkben a legdivatosabb formákban, comode, sárcipők, lábszárvédők, = cipőcréme, cipőfolttisztító szerek minden színben. =

Mérték utáni rendelések. = Nagy javító műhely.

= Vidéki rendelések pontosan eszközöltetnek. =

816—30.13

VILÁGATLASZ

SZERKESZTIK:

KOGUTOWICZ KÁROLY Dr. és LITKE AURÉL Dr.

130 térképlepon 100 fő- és 220 melléktérképet tartalmaz. — Névjegyzéke több mint 130.000 helynevet, a 16 füzet mindegyike pedig 8—8 térképlepot. — Megjelenik havonta.

Karácsonyra már a 9. füzet is kapható,

ami diszes gyűjtőkben alkalmas és értékes ajándék. Ára 34 korona

Az egész mű ára füzetekben 50 korona

Az egész mű ára félbörbe kötve 60 korona

A diszes gyűjtők (a füzetekhez) 10 korona

Havi részletfizetésre is kapható.

Bővebbet a könyvkereskedők, vagy a kiadó:

Magyar földrajzi intézet r.-t.

= Budapest, V. kerület, Rudolf-tér. =

Kérjen mintatérképet és prospektust.

Wotan Lámpa

A legjobb és a legtartósabb drótszálas lámpa. Huzott drótszállal 75% árammegtakarítás.

Kapható villanyszerelési üzletekben, villanytelepeken és a MAGYAR SIEMENS-SCHUCKERT-MŰVEK-nél, Budapest, VI., Teréz-körút 36. Gyár-utca 13.

Óstelep Torontálban.

— Az orolyi óstelep Felsőaradi mellett. —

Irta: Alexich Bogolyub vm. főlevéltáros.

— **Vadászat.** Kitünő eredménnyel tartották meg vasárnap báró Daniel Ernő nagygáji birtokán a szokásos hajtóvadászatot. A vadászaton, amelyen tekintélyes számban vettek részt a vármegye, valamint Pancsova és Verseez városok kiváló Nimródjai, 482 nyulat és hat rókat ejtettek a vadászok. A vadászat után pompás vadászvacsera következett, amelynek kitünő hangulatát különösen a házigazda Daniel Tibor báró főispán szeretetteljes figyelmével és Bielek Antal pezsgő humoru, kedélyes tószta emelte, úgy, hogy mindenki a legszebb vadász-élméllyel távozott el.

— **Mulatság.** A magyaresernyei polgári önkéntes tűzoltótestület 1913. évi december hó 31-ikén, azaz Szilveszter-estén, a Wersching József vendéglőjében műkedvelői előadással egybekötött jótékony célú zártkörű táncvigalmat rendez. Kezdeté este pont 8 órakor. Felülfizetéseket köszönettel fogadják. Az estén a műkedvelők Lukácsy Sándor „Kósza Jutka” című népsziaművét adják elő.

— **Részeg ember véres kalandja.** A mára virradó éjszaka az éjfél utáni órákban gyanus zajra ébredtek fel a Garay-utcai Machalek János-féle házban lakó Balogh-család. Kinéztek az udvarra s ekkor egy embernek a surranó alakja tünt föl. A házbeli azt hívték, hogy tolvajjal vagy betörővel van dolguk, átfutottak a közelben lakó Bige Dénes telekkönyvvezetőhöz, aki töltött vadászfegyverrel sietett elő. A gyanus alak ekkor már a lakás ajtaját nyitogatta. Csakhamar szembe került a telekkönyvvezetővel, aki miután fegyvert sejtett az emberről, elszöktette fegyverét s a töltés annak az altestébe furódott. Ugyanekkor elöszietett Balogh Géza ludovikái növendék, aki viszont rövid kardjával többször fejbüszította. A házbeli hívására ezután a rendőrségről is megérkeztek s a rendőrség a súlyosan sebesült embert a kórházba szállította. Időközben felismerték benne Vuin Lázár volt városi előfogatóst s megállapították, hogy teljesen részeg. Maga Vuin úgy adta elő a dolgot, hogy nagy részegségében nem tudta, hogy melyik házba ment be, de semminemű gonosz szándéka nem volt. A sebesült állapotáról semmi sem tudható, mert délben 11 órakor még nem vizsgálták meg a kórházban.

— **A Keresztyén Evangyélita** karácsonyi száma megjelent, amelyből lapunk mai számához mellékelve adunk egy karácsonyi beszédet. A lap előfizetési ára egész évre 2 K 40 fillér, mely Szalay József lelkészhez küldendő Nagybeeskerekre.

— **A kinőgép vagy házi mozi,** melyet Nagybeeskereken és egész Délmagyarország területén Berger Árpád hoz forgalomba, hódító útját már megkezdte s eddig is többek között a következők szerették meg a mesés gépet: dr. Pollák Viktor ügyvéd Nagybeeskerek, dr. Bogner János jegyző Torontáltorda, Gél János lelkész Tiszaszentmiklós. Továbbá, ami a gép üzleti kihatásosságát fényesen igazolja, a következő vendéglősöknél található a gép működésben: Lucs Péter Bégaszentgyörgy, Lőrincz János Valkány, Vadász József Óbesenyő, Geiger Gerhardt Verseez, Löber János Palánka. Felhívjuk olvasóink figyelmét a házimozsi mai számunkban megjelent hirdetésére.

— **A technikának előrehaladásával** mindinkább oda törekednek, hogy az emberi erőt gépek segítségével pótolják, úgy hogy ma már alig találni mesterembert, ki kézi erővel dolgozik, épp így a gazdaságokban cséplési célra, takarmánykamrákban s tejszűrésnél az emberi kéz munkáját a precízebb, tisztább és gyorsabb munkagépekkel pótolják. Főként a tavaszi munka megkezdése előtt ajánljuk olvasóinknak, kik gépzemre óhajtanak berendezkedni, forduljanak bizalommal a Drezdai gázmotorgyár r.-t., ezelőtt Moritz Hille Németország legrégibb s legelső ilyenemű cégének magyarországi vezérképviselője Kalmár Ernő gépészmérnökhöz, Budapest VI., Podmaniczky-utca 4. ki legújabb árjegyzékét vagy szakemberét minden vételkötélzettség nélkül bocsátja a vevőközönség rendelkezésére.

Az őskori telepek felfedezésénél rendszerint a véletlen játszik közbe. Így történt az orolyi telepnél is. Az a néhány agyagedény töredék, melyet a szántó-vető ekéje a földből kiemelt, sejtetni engedte velünk, hogy ott a föld egy elhagyott óstelepet rejtget. A tüzetesebb vizsgálat és a rendezett ásatás folytán a föld mélyéből napfényre került tárgyak e feltevésiünket mint valót igazolták.

Az Oroly nevezetű dűlő, ahol nemrég Lowieser Imre központi főszolgabíró által rendezett régészeti ásatás volt, nevét az ott létezett Oroly-tótló kapta. E tó alkalmasint még dilluviumban, de mindenesetre az alluvialis-korban keletkezett és csak a múlt század utolsó negyedében lecsapolva, talaja termékeny tétetett. Régebben az Oroly nagy kiterjedésű tó lehetett, melynek déli határa egész Perlaszig elnyúlt, míg a nyugati és keleti határait a Tisza és a Béga folyók mostani medreinek meredek partjai alkották. Északról pedig határolta az a terrasz, melyet a Béga folyó Becsereknél ketté szel, mielőtt a Tisza alluviómába lépne. A két folyó hordalékukkal és völgyvájó munkájukkal az Orolyt részekre osztották, úgy hogy Perlasznál még egy nagy tó, a Fehér-tó keletkezett. (Beloblató = szép tó, vagy nagy tó és semmiesetre sem fehér tó). E megosztás azonban az így megkisebbedett Orolynak nem sokat értett, mert még mindig tekintélyes nagyságú tónak maradt arra, hogy a vándorlásaiban lévő ősnépek figyelmét magára vonja és őket a partjain való letelepedésre csábítsa. És ha szemügyre vesszük azt a terraszt, mely az északi határát képezte, látni fogjuk, hogy azt nemcsak az őskor, de a történelmi kor embere is megszállta és mint életéljainak teljesen megfelelő geológiai alakulatot megtartani és megvédeni igyekezett. Ezen feltevésiünket igazolják mindazon halmok és földmunkálatok, melyek a terrasz délkeleti és nyugati partjain még most is láthatók.

A neolitikus telep, amelyet csak általánosságban ismertetni akarok. Felsőaradi községtől dél felé egy kilométernyi távolságban fekszik. Kiterjedése kb. 30 kat. hold; felülete lankás és cirka 70 cm. magas két emelkedés látható rajta. Az egyik emelkedés közvetlenül a part szélén vonul, míg a másik tőle északra emelkedik olyképp, hogy az egész telep egy völgyecske által ketté osztottnak látszik. A telep feltárása az Oroly partján kezdődött, mely 3-20 m. magasságban emelkedik. A part ezelőtt meredek volt és csak újabban az elomlások elkerülése végett lejtőssé tétetett.

Az első árok két méter szélességben és tíz méter hosszban pontosan dél-északi irányban, tehát a part irányára merőlegesen lett vonva, míg a többiek az első mellett ugyanily irányban, csak hogy nyugat felé szélesedve lettek megásva. Miután az ásatás csak három napra volt tervezve, összesen csak négy ily árkot lehetett megásni, ami végeredményben 80 qm. területnek megfelelő. Ha most tekintetbe vesszük az orolyi óstelep nagy kiterjedését a 80 qm.-nyi feltárt területet keveselni fogjuk, míg viszont, ha kiemelt tárgyak sokaságát és nagy változatosságát mérlegeljük, látjuk, miszerint az orolyi óstelep e piciny része is, mily értékes anyagot nyújt Torontál vármegye praehistoricumának további tanulmányozásához.

A feltárt terület három rétegre osztható fel. A legfelsőbb réteg 42 cm. vastagságban terült el a felásott terület felett, anyaga: fekete színű televeny és leletekben általában szegénynek mondható. Agyagedénytöredékek kivül más tárgyat onnan kiemelni nem sikerült, ámbár a föld tulajdonosa mondta, hogy évekkal ezelőtt csontokkal telt nagy urnákra bukkantak az emberek. A kiemelt edénytöredékek általában vastagoknak mondhatók, 7-12 mm. és nagy vastagfalú edények darabjai gyanánt tűnnek fel. Anyaguk: jól iszapolt és pirosra égetett agyag, melyeken a fűzér formájú diszítés csak a perem körül észlelhető, mely az ujjhegyeknek egymásmelletti benyomkodása folytán keletkezett. Találtak azonban vékonyabb és sötétszürke, majdnem fekete színű

edénydarabok is, melyeknek anyagát szintén a jól iszapolt agyag képezi. De a diszítés, amely a pont és a vonal primitív kombinációja, már nem a perem körül, hanem azon alul a hasi részen található.

A második vagy a középső réteg 76 cm. vastagságú hamuvál kevert agyagos föld, mely leletekben az elsőnél jóval gazdagabb. Hatalmas tűzpadok jelezték már itt az egykori ősember hajlékát, melyek körül hamu, összehasogatott állati csontok, különféle szerszámok és edénytöredékek feküdtek. Szerszámok közül kiemeltettek a szerpentin-kőből készült esiszolt balta- és vésőtöredékek, továbbá kova-kőből való késpenge és egy nyílhegy, ugyszintén csont tük, kanálkák és egy állati bordából készült simító. Az agyagedények közül két egész darab lón kiemelve, melyek közül az egyik egy 8 cm. magas korongtalan csonka kup alakú fazék, melynek fenékátmérője 6 cm. és szája 14 cm. Anyaga: félig égetett durva iszapolajú agyag; tónusa pedig sötétszürke. A diszítés rajta az, hogy a peremén köröskörül egymás mellett az ujjak benyomásai láthatók. A másik egy késsel formált tál, melynek hossza 24,4, szélessége 18 és magassága 4,8 cm. Anyaga: kvarcszemcsékkel kevert és jól égetett agyag, tónusa pedig szürkésbarna. A diszítés rajta egyezik a fentemlített fazék diszítésével. Ezekon kívül még igen nagy számban kerültek elő a különböző célt szolgáló edények töredékei, melyek legnagyobb részét durva iszapolajú agyagból készülték és diszítésük leginkább kerek bemélyedések, melyek rendszerint a perem körül található. Színre nézve nagyobb részt pirosak. Az edényfülek többnyire tompa dudorodások, de található kerek félkör alakú és függőlegesen álló edényfülek is.

A harmadik, vagyis a legelső réteg, melynek vastagsága 84 és 120 cm. között váltakozik, már mindjárt legfelül és lényegesen különbözik a két felsőbb rétegtől. Sűrűn, egymás mellett heverő, pirosra égetett hatalmas tömböket találtunk ottan, melyeknek egyik oldala simított, míg a másikon 5-20 mm.-ig széles és párhuzamosan haladó homorú bemélyedések észleltek. Maga az anyag: pelyvával kevert agyag és némely tömbön ügyetlenül formált párkányszerű kiemelkedés is volt látható. Eleintén tűzpadnak néztem azokat, de alaposabb vizsgálat során azon meggyőződésre jutottam, hogy azok, a vesszőkből font kunyhók bevonására szolgáló tapasz (Hüttenbehren) gyanánt használtattak, melyeket a tűz pirosra égetett. Ily égetett kunyhó-tapasz találtattott Erdélyben Brassó mellett,¹ Torontálban Borjason,² Tolnamegyében a lengyeli sáncon³ és Szerbiában Jablanicán.⁴

Midőn e kunyhó-tapasz tömböket kiemeltük, legelső sorban a szanaszét heverő tárgyak közül a keramikai alkotások vonták magukra figyelmünket. Az agyag finom iszapolása, a formák gondos megválasztása, a diszítés szabatos alkalmazása, a skulptúra feltünése, az edények szürke és sárgás színe, valamint falainak gondos simítása, mind oly momentumok e telep magas korát igazolják, mint pedig lakójának fejlett kulturájáról tesznek tanúságot. Dr. Much Máté az őskori agyagipar jelentőségéről a következőképp nyilatkozik: „nincsen anyag, mely oly könnyen venné fel az emberi kéznek idomítását, mint az agyag. Az emberi ügyesség egyben sem fejezheti ki szándékát és műérzékét oly könnyen, egyben sem érvényesítheti magát az egyéni népjelleg oly teljesen, mint ebben; azért nincs is oly ipar, melynél az emberi munka át volna hatva a nép szellemé által, mint az agyagedények készítésében; és ha ehhez hozzávetjük még az agyagedények sokaságát, akkor megfogjuk beesülni a keramika jelentőségét.”⁵

Ezekután rátérhetünk a talált tárgyak

¹ Dr. M. Hoernes: Natur und Urgeschichte des Menschen. II. kötet, 27. ábra

² Délmagyarországi múzeum Temesvárott.

³ Wosinsky Mór: Tolnavármegye története. I. kötet, I. r. IV. tábla

⁴ Dr. M. Vasits: Die neolithische Station Jablanica. 2. l.

⁵ Idéve: Pulszky Ferenc: Magyarország Archeológiája I. k., 171. l.-ről.

ismertetésére. Előrebocsájtjuk azonban, hogy oly sok tárgy lett a legelső rétegből kiemelve, hogy azokról csak általánosságban szólhatunk és csak azokra fogunk nagyobb figyelmet fordítani, amelyek további fejtegetésünkhöz szükségeseknek látszanak.

Ily tárgyak közül legfontosabbak az agyagból készült idolek, melyek azonban tekintettel a feltárt terület kicsi voltára, csak két példányban és — sajnos — csak töredékek alakjában találtattak. Ezek közül az egyik egy négy em. magas lábán álló és kezeit szétterpesztő emberi alakot feltűntető szürke agyagból készült és gondosan simított szobortöredék, melynek feje le van törve és egy ugyanily agyagból készült, de nagyobb szobornak öt em. hosszú balkarja.

Ezek után említésre méltó az a három félig még nyers, félig pedig csiszolás által megmunkált kődarab, melyek közül az egyik két em. széles, öt em. hosszú és tizenkét em. magas, a másik pedig kilenc em. magas kerek és a harmadik három em. széles, négy em. széles és hat em. hosszú. E kövekből, melyeket szintén a szobrászat termékei közé lehet sorolni, az orolyi őstelep népeinek fallos kultúrára lehet következtetni.

Még két darab amulettöredék is sorozható e tárgyak között, melyek közül az egyik négy em. magas és három em. széles füstkvareből, szivalakban csiszolt töredék, mely a felső részén ott, ahol át volt lyukasztva, ketté törött; a másik pedig homokkőből téglány alakban csiszolt három em. magas, ugyanolyan széles és fél em. vastag, a vékony oldalon ferdén kifurt töredék. Ehhez hasonló amulet van a Tallian Emil-féle néprajzi gyűjteményben, amely a massai négerektől származik.⁶

Áttérve most a keramikai alkotásokra, mondhatjuk, mint már fentebb említettük, hogy az ugy technika, mint színre nézve lényegesen különbözik a két felsőbb rétegtől és technikájukat szem előtt tartva, két kategóriába sorozhatók. Az elsőbe helyezhetők a durva iszapolású agyagból készült és csak felületesen simított edények és talak, melyek falai többnyire vastagok, a díszítést nélkülözik és a tónusuk szürke. Rajtuk a fülek csúszos vagy tompa dudorodások, melyek rendszerint a kerek talakon vannak alkalmazva. De találhatók hengeralakú és félkörte képező fülek is, melyek csakis a nagyobb edényeken fordulnak elő és rajtuk vagy függőlegesen, vagy pedig vízszintesen vannak oda illesztve. E kategóriába sorozható egy talpesőves edénytöredék is, melyhez hasonló a lengyeli sáncon találtatott, ennek tónusa azonban nem szürke, hanem sárgás; és egy lángborító, melynek szakasztott mása Trójában került napvilágra.⁷ A második kategóriába kerültek azon edények, melyeknek anyaguk igen finom iszapolású agyagból való és formáik tökéleteseknek mondhatók. Ez edények színre nézve szürkék és sárgásszínűek, nagyságuk pedig változó. A szürke színűek általában vékony falúak, simításuk és megmunkálásuk a gondos és fáradságos munka eredménye, peremük vagy függőleges, vagy befelé hajtó és kis bimbószerű dudorodásokkal vannak ellátva, amelyek simetrikusan a hasi részen helyeződnek el. A sárgás színű edények nagyobbak és faluk is vastagabbak; nagyobb részük egyszerű, de van köztük díszes is. A díszítés rajtuk a párhuzamos vonal és pontnak leleményes alkalmazása, mely szalagként haladva, kombinált mértani figurációkat alkot és hol mint egymás mellett álló háromszögek, hol pedig mint meandros képezik a hasi részen feltalálható díszítést.

Igen nagy számban kerültek még elő e telepről a gondos simítású talpesőves edények is, melyek közül kettő az ókeresztúrihoz,⁸ míg a többiek részben a trójai,⁹ részben pedig a jablaniczai edényekhez¹⁰ hasonlóak.

Szerszámaik is nagy számban fordulnak elő, melyek részint kőből, részint pedig esontból valók. Ezek közül említésre méltó egy primitív kézimalom, két hegyi kristályból pattintás útján készült kőspenge és az ózagancsból való szerszámok, melyekkel az edényeket díszítették.

⁶ Torontálvármegyei múzeum.

⁷ Wosinsky Mór i. m. XXXIII. és XLVI. tábla.

⁸ Wagner Károly törökkanizsai mermők gyűjteményében.

⁹ Wosinsky i. m. XLVI. tábla.

¹⁰ Dr. Vassits i. m. 113. ábra.

Ezeket kívül igen sok agyaggyalvány, háló- és szövöszték nehezebbek találtattak, de azok oly tárgyak, melyek külön ismertetést nem igényelnek, mert minden őstelepen sűrűn fordulnak elő.

Ha most összefoglaljuk az itt elmondottakat és telepünket más, eddig feltárt telepekkel próbáljuk összehasonlítani, látni fogjuk, hogy az nagyban hasonlít a lengyeli (tolnamegyei) butmirei (Bosznia) és jablaniczai (Szerbia) őstelepekhez. Már pedig ha e telepekről bizonyos, hogy azok keletkezése és létezése a kőkorszakba nyúlik vissza, akkor az orolyi őstelepet is bátran ugyanolyan korúnak tekinthetjük. E telepekre nézve általánosságban a vélemény az, hogy azok a neolitikorból valók, de kulturájukra nézve eltérők a nézetek.

Wosinsky Mór volt az első, aki feltárva a lengyeli sáncon lévő őstelepet, a sírokból és a kiemelt tárgyakból azt következtette, hogy a lengyeli sánce lakosai voltak Tolnavármegye első foglalói és hogy kulturájuk az akkortájtban észak Európát lakó ősnépekénél sokkal fejlettebb volt. Összehasonlította a Schliemann által Trója és környékén kiasott tárgyakat az általa kiemelttel és azt tapasztalta, hogy azokon a trójai hatás szembeszökően felismerhető, amiből aztán azt következtette, hogy Tolnavármegye első foglalói Kis-Ázsiából a Balkánon át vándoroltak oda, és hogy a lengyeli sánce lakói a kőkorszakban közvetítő szerepet vittek a dél és az észak között. Le is írja vándorlási irányukat és utjaikat, azonban nem veszi észre, hogy ellenkezésbe került az általa felállított azon szabályokkal, melyeket a természeti népek még manapság is vándorlásaik közben ösztönszerűen követni szoktak.

A gazdag butmirei telep feltárása, mely egyrészt a lengyeli, másrészt a phrygiai telepekkel feltűnő hasonlatosságot mutatott, a tudományos világban igen sok és egymástól eltérő feltevések felállítására adott bő alkalmat. E hypotézisek azonban a szigorú kritika sűrűjéből kikerülve, helyüket megállni nem tudták és a tudományos világ továbbra is oly tények után volt kénytelen kutatni, melyeknek hivatalosa leendő mint megdönthetetlen bizonyítékoknak e telepekre világosságot vetni.

Dr. Vassits, ki a jablonczai utolithkőri telepet feltárta, szintén nagy hasonlatosságot fedezett fel a jablonczai és phrygiai őstelepek között, de már neki rendelkezésére állott nemcsak a lengyeli és butmirei, de a Duna balpartján feltárt hasonló telepek anyaga is, amely körülmény azután helyzetét is lényegesen megkönnyebbitette. Következéseihez mindjárt a kiinduló pontot, mintha minden kultúra délfelől északnak haladt volna, elvetette, egyszerűen azon okból, mert az ellenkezőjét bebizonyítva nem látta és czentul meg volt győződve, hogy azt az előtte fekvő tényekben fogja megtalálni, ami aztán sikerült is neki.

A legújabb kutatások bebizonyították, hogy a Kárpátok őslakói a thrákok voltak,¹¹ akik szerinte bizonyos okokból vándorolni kezdtek. A Kárpátokból jövet, elsősorban a Duna és Száva medrét lepték el, ahonnan azután délfelől haladva, létesítették a butmirei és a jablaniczai telepeket, míg végre a történelmi korból ismert hazájukba végleg le nem telepedtek.

Vassits úgy a jabloniczai, mint az eddig említett telepeket, mind thrák telepeknek tartja, hogy kulturájuk azonban hasonló a phrygek kulturájához, azt onnan magyarázza, hogy a phrygiaiak Hirt, Tomaschek és Koerte kutatásai szerint a thrákok egy törzse voltak és így jogosan feltehető, hogy kulturájuk között is meglegyen a rokonság, annál is inkább, mert érintkezéseik nem szakadtak meg soha.

De most térjünk át az orolyi őstelepre. Az orolyi őstelepről már mondtuk, hogy az hasonlít a lengyeli, és butmirei és a jablaniczai telepekhez, de meg van közte és a phrygiai telepek között is a hasonlatosság. Az agyagszobrocskák nemcsak Butmiren és Jablaniczán fordultak elő nagyszámban, de előfordultak azok phryg telepeken is. A lángborító szakasztott olyan mint amilyen Trójában lett kiemelve. A fallosok nemcsak Jablaniczán, de előfordultak azok Trójában és a Boszójüki tumuluson, valamint az orolyi őstelepen is. Az agyagedé-

nyek formái és azok díszítései is mind egymás közötti nagy hasonlatosságot mutatnak, úgy, hogy bátran elfogadhatjuk Vassits dr. feltevéseit és telepünket is kőkorszakbeli thrák telepnek tekinthetjük.

De ezen állításunk mellett még egyéb tények is sorakoznak, melyek mind mellett bizonyítanak, hogy az Oroly valóban thrák telep volt.

Kisléghi Nagy Gyula Torontálvármegyében két kőkorszakbeli kulturát különböztet meg: az északit és a délit. A déli kulturára mondja, melyet másképp vattinai, vagy aldunai kulturának is nevez, hogy az a neolitik kulturát jellemző agyagszobrocskák által különbözik az északitól. E kulturát képviselő telepekről azt mondja, hogy azok nemcsak délen fordulnak elő, hanem északon is, és pedig a Tisza mentén, Szőregtől kezdve egész az aldunáig elég sűrűn követik egymást és az Aranka vidékén is előfordulnak. E telepekre jellemző a zsugorított alakban való temetkezés és a csontvázak megfestése. Ily festett csontvázat Nagy Gyula a bukovai halomból ásott ki és egyúttal ugyanott egy füstkvareből készült kőspengére is akadt, amelynek analógiája az orolyi két hegyi kristályból készült kőspenge. Ujabb tudomásunkra jutott, hogy a vármegye területén még két újabb, az orolyihoz hasonló telep lett felfedezve, amelyek azonban még feltárva nincsenek. (csak egyes tárgyak kerültek a vármegyei muzeumba) és pedig mindkettő a Duna mentén. Az egyik Galagonyáson, a másik pedig Omlódon. Omlód határából kiemelt szobrocskát nemzeti muzeumban volt alkalmam látni, amelyek ugy színre, mint formára nézve a wieni Hofmuzeumban elhelyezett Butmirei származó szobrocskákhoz tökéletesen megegyeznek. Ha ezekhez még hozzávesszük azt is, hogy vármegyénk területén 250 halomnál több van¹² és hogy Jiresek Konstantin szerint ily halmok a Balkán félsziget keleti részén, különösen Philippopolis és a Maricza folyó mentén igen nagyszámban fordulnak elő,¹³ valamint hogy a bukovai nagyhalomból kiemelt csontváz meg volt festve ugy, mint a déloroszországi neolitikori kurgánok, vagy a thrákiai halmok csontvázai,¹⁴ akkor azon állításunkhoz, hogy Torontálvármegye legrégebb lakosai a thrákok voltak, oly bizonyítékokat szerzettünk, melyekhez kétség nem férhet.

Még egy dolgot nem hagyhatunk figyelmen kívül, t. i. azt, hogy Torontálvármegye őskori telepei legnagyobb részben a Tisza és a Duna partjain sorakoznak. Ez oly momentum, amely a thrákok vándorlási irányát tárja szemünk előtt. Ugy Wosinsky, mint Vassits esodálkoznak azon, hogy a Duna, illetve Száva jobbpartjain őstelepek nincsenek. Wosinsky méltán esodálkozhatik azon, hisz ő Tolnamegye megszállását délről képzelte. De hogy Vassits azt teszi, szinte megfoghatatlan. Ő volt az, aki leírta a thrákok vándorlási irányát és amikor ezt tette, feltétlenül nagyobb gondot kellett volna fordítania a Duna és mellékfolyóinak balpartjaira is. Az új hazát kereső népeket ugyanis vándorlásaik közben mindig a nagy vizek állítják meg. Fáradaik kipihenésére azok partjain ösztönszerűleg telepednek meg és csak ha kellőképp megerősödtek, nyomulnak beljebb a vizek forrásai felé addig, míg a vándorlási ösztön őket tovább, egy új világ felé nem viszi. Ezt tették vándorlásaik közben az őskori népek, ezt teszi a mai ültetvényesek is, ha új hazát mennek maguknak keresni.

Bizonyos, hogy a thrákok a Kárpátok őslakói voltak. Valami okból hazájukat elhagyni kényyszerültek és a szélrózsa minden irányba felé vették útjukat. Amikor a keleti Kárpátokból elindultak nyugatnak, illetve délnyugatnak véve útjukat, addig haladtak, míg őket a Tisza, illetve a Duna meg nem akasztotta, azoknak partjain megtelepedtek, ahol aztán huzamosabb ideig vesztegeltek. Itteni hosszabb tartózkodásukat a Tisza balpartján nagyszámban lévő halmok igazolják¹⁵ és tartózkodásuk telepeikről vadászgatva, feltétlenül megismerkedtek a folyó tuloldali vidéké-

¹² Kisléghi Nagy Gyula: Torontálvármegye őstörténete. 328. lap.

¹³ Jireček K. A bolgárok története. 50. lap.

¹⁴ Kisléghi Nagy Gy.: i. m. 304. lap.

¹⁵ Kozma Béla: A kunhalmok földrajzi elhelyezkedése az Alföldön. Földrajzi közlemények XXXVIII. k. 437. l.

¹¹ Dr. Vassits i. m. 32. l. és dr. Baltavári I.: Az indo germánok I. r., 38. l.

Óriási játékarukiállítás

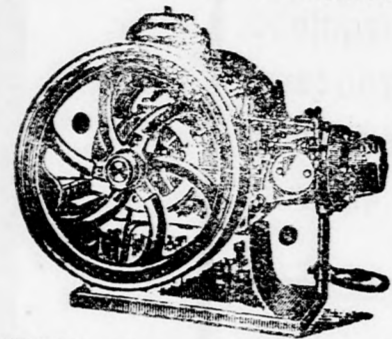
Bukováczt Istvánnál Nagybecskerek.

Kalapok, sapkák, nyakkendők, gallérok, fehérneműk, kötött és szövött árúk, kézimunkák

olcsó occasio árak mellett kerülnek eladásra.

1003-10.8

A világhírű és legújabb rendszerű

BOGINDER NYERSOLAJ-MOTOROK

— és azok alkatrészei kizárólag —

ÁNYOS IMRE cégnél kaphatók BUDAPEST VI. Podmaniczky-u. 17.

Legkisebb nyersolajszükséglet! Feltétlen jóállás! Jutányos árak! Kedvező fizetési feltételek! Kérjen díjtalan felvilágosítást és ingyen árjegyzéket!

TELEFON 12-76

112-50 41

KÖTEGFA

(puha) alággyújtásra.

Tüzifa, kő-, pirszén,
faszén, és antracit,
épületfa és minden-
nemű deszka

Kurländer Imre telepein

Iroda telefonszám 35.

1089-3.3

Fatelep telefonszám 89.

Karácsonyi vásár

A legalkalmasabb karácsonyi ajándék

mese-, ifjusági- és imakönyv, társasjáték, fénykép- és képeslap-album, emlékkönyv, szép, izléses levélpapíros diszdobozban, nickel- és üveg tintatartó, íróasztal felszerelés, stb.

nagy választékban

Almázy és Szepessy

könyvkereskedésében

Nagybecskereken, Hunyadi-(fő-)utca.

Telefonszám 22.

1010-7.7

Telefonszám 22.

:: Legalkalmasabb ::

karácsonyi és ujévi ajándékok

elismeri legelsőrendű illatszerek, foilette vizek, szappanok, fésűkészletek, manikűrök, önbort-ülő készülékek stb. egyenként, :: valamint díszdobozokban ::

kaphatók

Melkuhn Dezső

őrogeriájában

NAGYBECSKEREKEN.

Telefon 95.

1073-x.8

Telefon 95.

Az Écskai-utca 1181/28. számu

ház

egy 35 év óta fennálló

vegyeskereskedéssel együtt bérbeadó.

Érdeklődők forduljanak a ház tulajdonosához ugyanott.

EISENSTÄDTER S. és TÁRSAI

TELEFON-SZÁM 74.

NAGYBECSKEREK

TELEFON-SZÁM 74.

ezentul az 1914. évre szóló újdonságait fogja kiállítani:

Sziveskedjék a kirakatokat megtekinteni.

asztalneműek, fehérneműek, zsebkendőkben és

farsangi cikkekben.

Sziveskedjék a kirakatokat megtekinteni.

1001-X 9

Meg van oldva a mozikérdés vidéken is!

Mozi villany nélkül!!

Mozi szakember nélkül!!

Ez valami remek!!!

Ez valami nagyszerű!!

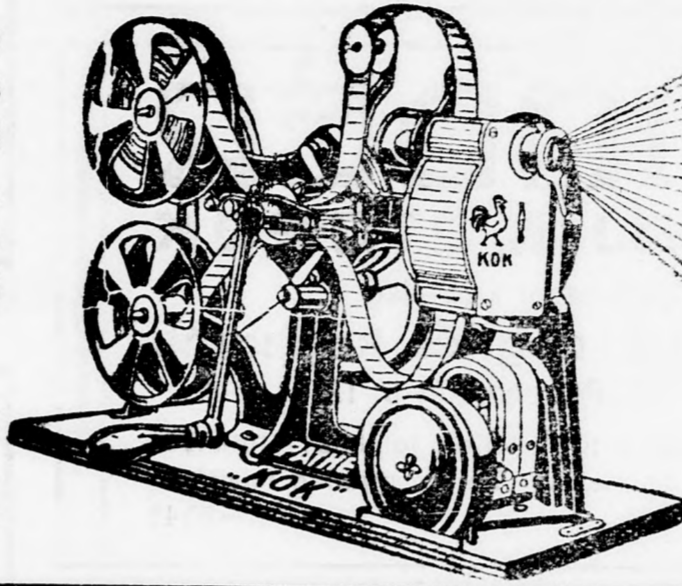
Különös figyelmébe ajánlom egyleteknek, vendéglősöknek, társasköröknek és kaszinóknak. — — — Ezen házimozsi ára belépő-díjjal egy félév alatt megtérül és kulturmissziót is teljesítenek.

Magánosok részére olcsó áranál fogva mesés karácsonyi ajándék.

A csodás találmányt a Párisi Pathé-Kok Kinógépgyár Részvénytársaság gyártja, azonban a **kizárólagos vezérképviseletet** egész Délmagyarországra (Torontál-, Temes és Bács-Bodrogvármegye) Berger Árpád (címe alant) vette át és hozza forgalomba.

A Pathé-Kok HÁZI MOZI előnyei:

Nem kell villamosáram, sem veszélyes mézsfény vagy más idegen fényforrás! Bárki által kezelhető! Sulya csak 25 kg., egy kézzel hordozható. A gép maga világít! Bárhol azonnal működésre kész.

Filmjei nem gyulékonyak! Rezgésmentes tiszta képek. Olcsó filmbérletek a legújabb felvételekről, um.: Sárga csikó népszimű kolozsvári felvétele stb. Tűzveszély kizárva!

Üzemköltség nincsen!

Üzemköltség nincsen!

Társaskörök, intézetek, iskolák, kávéházak, vendéglősök és magánosok részére jutányosan beszerezhető. — Díjtalanul mutatom be. — Levélbeli felszólításra bővebb felvilágosítással szolgál

Iroda és mintaraktár: Berger Árpád Nagybecskerek, Hunyadi-(Fő-)u.lca. -- Telefonszám 311.

Fiókraktár Torontáltordán. Telefonszám 4. Járási képviselőket és ügynököket keresek.

Vendéglősök üzleti forgalmukat megkészszerizhetik, a gép ára rövid időn belül megtérül!

☎ TELEFON 213. ☎

ALAPITTATOTT 1867.

Megnyilt

teljesen újonnan átalakított

amerikai

szisztéma szerint berendezett

KALAP- és URI

DIVATÁRUHÁZ

Minden áru
üveg alatt.

1079-10,4

LIPTAY DEZSŐ, NAGYBECSKEREK.

